

Då Sveriges småskolläraryrinneförening i dag firar minnet av föreningens grundande för 25 år sedan, vill jag inför de här församlade ombuden ge en kort återblick på föreningens tillkomst och verksamhet under det gångna kvartseket.

Åtskilliga år innan föreningen bildades hade småskolläraryrinnorna på skilda orter och särskilt i de större städerna bildat lokala sammanslutningar. Anledningen härtill var förvisso ett starkt behov att tillsammans med kamrater få diskutera och överlägga om de frågor som rör småskolan och dess kår.

År 1918 var ett mycket betydelsefullt år för småskolans lärarinnor, då många stora frågor som berörde dem, stod inför sin lösning. En ny lönereglering genomfördes, nya bestämmelser om småskolläraryrinnornas rättsliga ställning utfärdades, förslag förelåg till småskoleseminariernas reformering, till ålderdomsunderstödsanstaltens förvandling till pensionsinrättning och till ny undervisningsplan. Småskolläraryrinnornas stora kår - den utgjorde vid den tiden omkring 12.000 - hade ytterst ringa möjlighet att utöva inflytande på dessa frågor lösning. Det är inte underligt att tanken på en rikssammanslutning som länge legat och grott i många hjärtan, nu fick nytt liv och kraft att slå ut i handling. På våren 1918 utsändes ungefär samtidigt från Göteborgs och Jönköping-Huskvarna småskolläraryrinneföreningar cirkulär och brev till småskolläraryrinnorna i en del städer för att utröna om det fanns intresse för bildandet av en riksorganisation. Sedan jakande svar inkommit från deflesta som tillskrivits, överenskom de båda nämnda föreningarna att Göteborgsföreningen skulle utfärda inbjudan till ett ombudsmöte i Huskvarna den 21 juni 1918.

Kort före midsommar, således när den lilla staden vid Väterstranden stod klädd i sin fagraste skrud, församlades en skara ombud från olika delar av vårt land i en sal i Huskvarna skola. Det var ombud från bl.a. Göteborg, Malmö, Norrköping, Linköping, Halmstad, Karlstad, Jönköping och Huskvarna.

Stockholms stad, som vi i dag gästar, var inte representerad och anledningen känner vi till. Det fanns på den tiden inga tjänstgörande småskolläraryrinnor i Stockholm. Sammanlagt var det

ett 50-tal ombud närvarande. Sigrid Bredberg hälsade mötesdeltagarna välkomna. Gustava Landberg, Norrköping - småskollärarinnornas dåvarande och enda representant i SAF:s centralstyrelse - valdes att leda mötets förhandlingar. Hon blev också föreningens 1:sta ordförande. Sedan Dagny Wentzel, Göteborg, framlagt förslag till stadgar, beslutades enhälligt bildandet av Sveriges småskollärarinneförening.

Stadgar antogs preliminärt och en interimstyrelse tillsattes i vilken invaldes: Gustava Landberg, Norrköping, Karola Pålsson, Malmö, Dagny Wentzel, Göteborg, Anna Lundberg, Göteborg, Sigrid Bredberg, Jönköping, Olivia Karlström, Hakarp, och Anna Ljunggren, Huskvarna.

Det var ett betydelsefullt och stort företag som den 21 juni 1918 sattes i gång. Flera av de närvarande ombuden var kanske medvetna om att det skulle komma att kräva både tid och möda. Men knappast någon gjorde sig en klar föreställning om vilken omfattning verksamheten inom SSF så småningom skulle få och hur mycket den skulle komma att kräva i fråga om arbete och ansvar. I varje fall var det inte tanken på vad det skulle kosta i offer och arbete som fick göra sig gällande. Det som präglade SSF:s första ombudsmöte och dess beslut var deltagarnas obetingade tro att SSF hade en uppgift, en stor uppgift att fylla och deras hänförelse inför denna uppgift. Man misstog sig inte den gången. Nu när vi kan blicka tillbaka på 25 år och kan se vad som utträttats och vet vad SSF den dag som är betyder för oss och vår skola måste vi med glädje och tacksamhet erkänna det verk som begynte 1918.

SSF:s pionjärer och alla dem som i trägen och kärleksfull möda och självuppooffring fört verket vidare och framåt må vi i dag bringa vår tacksamma hyllning.

Många av dem som var med 1918 eller som senare stått med i ledningen för SSF eller arbetet inom lokalföreningarna runt om i landet vilar redan under kyrkohällen. Jag tänker på Gustava Landberg, Karola Pålsson, Anna Lundberg, Ester Janzon, Hanna Westling och många andra. Vi minns dem och deras gärning med vördnad och ödmjuk tacksamhet.

Den nybildade föreningens första uppgift blev att väcka in-

tresse för och vinna anslutning till föreningen bland småskollä-
 rarinnorna runt om i landet. Det blev ett hårt och tålamodsprö-
 vande arbete. Styrelsen möttes ofta av likgiltighet, ja t.o.m.
 av motstånd. Många ansåg att det var nog med SAF och att den nya
 sammanslutningen skulle splittra och skada. Och där intresse fanns
 för bildandet av lokalföreningar var det många gånger svårt att
 finna den, som var villig att ta ansvaret och ledningen av före-
 ningen. Det kostade pengar att driva propaganda, men våra medel
 var ytterligt små. Efter första verksamhetsåret 1919 var medlems-
 antalet endast 761. Årsavgiften måste hållas så låg som 1 kr.
 för att inte avgiften skulle lägga hinder i vägen för anslutning.
 Våra löner var mycket låga vid den tiden och många småskollärarin-
 nor hade ont om slantarna. Med dessa föreningens små tillgångar
 gick det inte att som nu resa kors och tvärs genom landet och ut-
 tlysa möten. Det förnämsta agitationsmedlet blev brevskrivningen
 och - när vi kom så långt - fortbildningskurserna. Brev skrevs i
 massor. Landet indelades i olika områden, och varje styrelsemedlem
 fick ta sitt område och hemsöka lärarinnorna med brev. Metoden
 verkade säkert men sakta. av våra betydelsefullaste frågor. Det
 är så Flera år efter det ett sådant brev avsänts kunde svaret
 komma: Nu är vi redo att bilda en lokalförening. Fröet som hade
 blivit sått hade grott... syn till det ansvarefulla arbete vi har
 att und Det gick som sagt, mycket sakta med tillslutningen, men det
 gick framåt. Läser man igenom föreningens gamla protokoll och
 skrifter finner man en ständigt återkommande fråga som rubricerats:
 föreningens tillväxt. synnerligen stillfredsställande och stillräc-
 ligt. Allt efter det föreningen utvecklats och fått ökade medel
 har åtgärder av olika slag kunnat beslutas och dessa har så små-
 ningom burit sin frukt. De närvarande känner till de senaste årens
 starka propaganda i vilken lokalföreningarna varit kraftigt enga-
 gerade och som givit utomordetnligt resultat. Här några siffror
 som visar utvecklingen. Efter första verksamhetsåret 1919 var med-
 lemsantalet 761. Fem år senare 1.520. Tio år efter föreningens bil-
 dande 3.299. Efter femton år: 4.830. Efter tjugo år 7.675. Och nu
 när vi firar vårt 25-årsjubileum räknar föreningen omkring 9.500
 medlemmar. Fastän vår förening länge hade en mycket ringa medlems-

siffrorna i förhållande till antalet småskollärarinnor i vårt land, blev den mycket tidigt officiellt erkänd som en riksorganisation företrädande småskollärarinnornas intressen. Utredningar och förslag rörande skolväsendet översändes från vederbörande myndigheter och föreningen gavs tillfälle att yttra sig och att vid olika tillfällen utse representanter att delta i utredningsarbetet. Sveriges småskollärarinnor fick så en möjlighet som de aldrig förut haft: att inför allmänhet och myndigheter träda fram genom sin förening och säga sin mening i angelägenheter som rörde vår skola och vår kår.

Föreningens program står angivet i våra stadgar 1 §: att under god och enig samverkan tillvarata pedagogiska, ekonomiska och rättsliga intressen som rör småskollärarinnorna. SSF har också under de gångna åren upptagit till behandling ett stort antal frågor som rör våra pedagogiska, ekonomiska och rättsliga intressen ja, överhuvudtaget alla de frågor som på något sätt rör småskolan och dess kår.

Utbildningsfrågan har alltid stått främst på föreningens program och är alltjämt en av våra betydelsefullaste frågor. Det är så mycket som sammanhänger med den, vår trivsel och glädje i arbetet, våra löner, vår sociala ställning, men framför allt är den av betydelse med hänsyn till det ansvarsfulla arbete vi har: att undervisa och fostra de små barnen. Redan vid styrelsens första sammanträde i december 1918 upptogs utbildningsfrågan till behandling. Det förslag till seminariereform som av sakkunniga då framlagts fann styrelsen synnerligen otillfredsställande och otillräckligt. Vid detta sammanträde uppdrogs de riktlinjer för en förbättrad småskollärarinneutbildning som föreningen i sitt arbete i utbildningsfrågan sedan troget följt. De reformkrav, som då framställdes har under de 25 år, som förflutit sedan dess, nästan alla blivit genomförda. Småskoleseminarierna har förstärkts (1932). År 1936 höjdes inträdesfordringarna tillihuvudsak realexamen eller motsvarande kunskapsmått, i stort sett samma fordringar som vid folkskoleseminarierna. År 1937 höjdes kompetensen för ämneslärare vid småskoleseminarierna till att motsvara vad som fordras för er-

hållande av adjunktsbefattning vid läroverk. Tidigare hade endast fordrats folkskollärarkompetens och behörighetsförklaring från skolöverstyrelsen för att få undervisa vid småskoleseminarierna. Denna reformering av seminarierna följdes givetvis av en revidering av kursplan och stadga. Allt detta innebär en betydande förbättring av småskollärarinneutbildningen. Säkerligen har SSF i sin mån medverkat till denna förbättring genom det omfattande arbete som nedlagts i utbildningsfrågan. Ett av kraven från 1918 har dock ännu ej tillgodosetts, det som gäller utsträckt lärotid vid seminarierna. Efter 25 år står vi fortfarande med en tvåårig utbildningstid. Som vi alla känner till har denna fråga under förra året aktualiserats på nytt av föreningen och skrivelse har ingivits till k.m:t som remitterat ärendet till skolutredningen. Denna fråga kommer som vi vet att upptagas till behandling vid ombudsmötet.

Under 1920-talet uppstod inom småskollärarinnekåren en arbetslöshet som fick en oerhörd omfattning och som ännu ej blivit fullt övervunnen. Orsakerna härtill har varit flera: småskollärarinnornas ordinarie anställning varigenom många gifta lärarinnor började kvarstå eller återgå till tjänsten, sjunkande nativitet, omorganisation av skolväsendet, varigenom många mindre folkskolor förvandlades till folkskolor, vidare kristiden och rationaliseringsåtgärderna. Men allt detta skulle kunnat bemästrats genom en efter förhållandena avpassad produktion. En sådan saknades länge. Småskoleseminarierna sorterade under landstingen och den planlösa ohämmade produktionen vid dessa seminarier var den egentliga orsaken till den olycka som hemsökt småskolans lärarinnor.

SSF har inte kunnat avvärja den olyckan. Men jag är övertygad om att den skulle varit långt mera omfattande om SSF ej vidtagit sina åtgärder. Redan år 1925 när arbetslösheten endast var en hotande fara upptogs frågan om överproduktion vid SSF:s ombudsmöte i Nässjö, då mötet gjorde ett uttalande. SSF har sedan genom ett flertal framställningar till myndigheterna, genom uppvaktningar och även på annat sätt påkallat både myndigheternas och

allmänhetens uppmärksamhet för saken och envist och ihärdigt sökt få till stånd kraftig begränsning av produktionen. Som stöd för våra framställningar har vi bl.a. använt de utredningar om anställningsförhållandena som SSF årligen företar av examinerade fr.o.m. 1930.

Vi har som åtgärder mot arbetslösheten krävt seminariernas förstatligande, beskärning av seminarieorganisationen, minskad elevintagning, stängning av seminarierna, arbetslöshetsräkning vid flera tillfällen. Vidare: statliga fortbildningskurser för de arbetslösa och statligt understöd. Inom föreningen igångsattes en insamling för att i någon mån lindra nöden bland de arbetslösa. Den inbringade nära 14.000 kronor. SSF:s åtgärder har givit märkbara resultat, vilket var och en kan finna som fördjupar sig i frågan. Ännu är dock inte arbetslösheten hävd. Lärarförmedlingens rapporter visar att det trots tillfällen till vikariat för inkallade, som ju givs, är ett stort antal småskollärarinnor som söker anställning. Vi har dock inte anledning att nu se mörkt på läget. Antalet småskollärarinnor som avgår med pension är nu mycket stort och stiger fortfarande. Dessutom är det vissa tecken på stigande barnantal. Indragningarna av tjänsten tycks ha nått sin kulmen. Men vi måste fortsätta vår vakthållning och verka för att produktionen inte ökas i alltför snabb takt så att ny arbetslöshet uppstår.

En fråga som har sitt givna sammanhang med arbetslösheten och som varit aktuell det sistförflutna decenniet är rationaliseringsåtgärderna inom folkskolan. Folkskolans besparingssakkunniga överlämnade under året 1940-1941 inte mindre än tre betänkanden. SSF har beretts tillfälle att avgiva yttrande över dessa och har därvid sökt motverka en alltför långt driven rationalisering och framhållit nödvändigheten av att största möjliga varsamhet må iakttagas då det gäller rationaliseringsåtgärder för småskolan dels på grund av barnens undervisningsförhållanden och dels på grund av arbetslösheten bland småskolans lärarinnor. Samtidigt har föreningen krävt ytterligare inskränkning av småskollärarinneproduktionen. Vid sidan av utbildningsfrågan har löne- och pensionsfrå-

gan intagit en framskjuten plats på föreningens program. Denna fråga har kan man säga varit ständigt aktuell. Redan vid föreningens första ombudsmöte 1918 upptogs den till behandling. Den inleddes av fröken Anna Lundberg, Götevborg. 1918 års lönereglering var då genomförd och fröken Lundbergs inledningsanförande var fyllt av lågande harm över den orättvisa som begåtts mot småskollärarinnorna vid löneregleringen. SSF:s kamp för en rättvis löneställning åt småskollärarinnorna inleddes då och har sedan förts vidare under de många åren. Vi har tvingats nedlägga ett intensivt arbete för denna sak. Endast ett par år efter 1918 års lönereglering tillsattes 1920 års lärarlönekommitté, som skulle utreda och lägga fram förslag om definitiv lönereglering för lärare vid olika läroanstalter. Föreningens dåvarande ordf. Karola Pålsson inkallades då som sakkunnig och representant för småskollärarinnorna.

SSF:s ombudsmöte i Jönköping år 1922 uttalade sig för att småskollärarinnornas lön borde utgöra $\frac{4}{5}$ av folkskollärarinnas lön. Trots framställning och yttrande av vår representant erhöll småskollärarinnorna i kommittéförslaget en ytterligt låg placering.

Löneregleringen lät emellertid vänta på sig. 1928 bildades folkskollärarkårens representantskap för lönefrågor. Nu vidtog ett intensivt arbete för att driva lönefrågan fram till lösning. Den inträdande depressionstiden fördröjde likväl löneregleringen.

Som vi vet kom den först år 1937. Småskollärarinnornas representant i 1936 års lärarlönesakkunniga var Ebba Andersson. Hon framförde och motiverade kravet på småskollärarinnornas inplacering i 11:e lönegraden, vilket också Karola Pålsson gjort i 1923 och 1928 års lönekommittéer. Under alla åren från det föreningen bildades hade arbetet för lönefrågan bedrivits med kraft och energi, och småskollärarinnornas krav har framförts vid ständiga uppvaktningar genom skrivelser, och genom uttalanden vid styrelsesammanträden, ombuds- och föreningsmöten. Sedan 1936 års lärarlönesakkunniga tillsatts intensifierades lönearbetet självfallet då vi stod inför den slutliga uppgörelsen. Kampen var hård. Småskollärarinnorna vann ingen stor seger. Löneregleringen blev för oss en orättvisa.

Ser vi frågan ur historisk synpunkt, måste vi erkänna att småskollärarynnornas ställning förbättrats avsevärt, att den sista löneregleringen för många småskollärarynnor innebar en höjning av lönen, att arbetet inte varit helt förgäves då fr.o.m. 1942 alla småskollärarynnor inplacerats i 9:e lönegraden.

Småskollärarynneskåren har dock genom inplacering 1937 blivit tillbakasatt och i jämförelse med andra kårgrupper erhållet en för låg löneställning. Detta faktum erkännes nu allmänt. Styrelsen har icke underlåtit att vid varje tillfälle det varit möjligt framhålla denna orättvisa och kräva en rättvis löneplacering för småskolans lärarynnor. Skrivelser har avlåtit och uppvaktningar företagits. När 1941 års lärarlönesakkunniga hade tillsatts för att verkställa utredning rörande revision av gällande avlöningsbestämmelser för folk- och småskolans lärare, bereddes också SSF tillfälle att utse representant som vid flera tillfällen fick överlägga med sakkunniga. SSF:s representant var fru Ruth Linder. Föreningen begagnade naturligtvis tillfället att göra sig påmint om småskollärarynnornas speciella lönefråga. En skrivelse inlämnades till sakkunniga och denna var åtföljd av avskrift av tidigare till k.m:t inlämnade skrivelse i detta ärende. Fru Ruth Linder avgav särskilt yttrande angående småskollärarynnornas löneplacering. Våra skäl för en högre placering var så starka att de säkerligen ej skulle kunnat förbigås 1942, om vi inte befunnit oss i en allvarlig kristid. Efter riksdagsbeslutet i frågan trädde det nya avlöningsreglementet i kraft den 1 juli 1942 och härmed är lönefrågan för denna gång löst. Dock icke för småskolans lärarynnor - SSF kommer icke att uppge striden förrän småskolans lärarynnor erhållet en lönegradsplacering som står i rättvist förhållande till övriga lärare inom folkskolan.

Jämsides med arbetet i lönefrågan har en intensiv verksamhet bedrivits för att vinna bättre pensionsförhållanden för lärarkåren. Även denna fråga har lösts under 1942. Fr.o.m. den 1 juli detta år har de nya pensionsbestämmelserna trätt i kraft. Småskolans lärarynnor har genom denna pensionsreglering tillförsäkrats en höjning av pensionen på omkring 400 kronor. En mycket behjärtans

samma grunder som övriga lärare i folkskolan. Efter ett mångårigt

värd sak är att de äldre pensionärernas intressen blir tillgodosedda. SSF kommer att i den mån det är möjligt medverka till denna frågas lyckliga lösning.

Samma år som SSF bildades erhöll småskolans lärarinnor ordinarie anställning enligt samma grunder som tillämpades för lärare vid den egentliga folkskolan. De småskollärarinnor däremot som tjänstgjorde vid mindre folkskolor eller som biträdande i folkskolor fick inte samma förmån. Den anställning tills vidare som de erhöll innebar att de vid indragning av tjänst eller vid omorganisation av skolväsendet utan vidare kunde entledigas.

Redan 1918 upptog SSF:s styrelse till behandling frågan om vad som kunde åtgöras för att bereda dessa lärarinnor en mera tryggad ställning. 1924 var frågan föremål för överläggning vid föreningsmötet i Stockholm. Under hösten samma år behandlades den inom lokalföreningarna och därefter ingick styrelsen till centralstyrelsen för SAF med begäran om åtgärder.

Under många år arbetade föreningen ihärdigt för att vinna en tryggad rättslig ställning åt de lärarinnor som var anställda i mindre folkskolor samt åt biträdande lärarinnor och arbetet kröntes i viss mån med framgång. Genom ett riksdagsbeslut 1929 tillförsäkrades dessa lärarinnor en väsentligt tryggad ställning. Det ansågs att med den nya författnings ikraftträdande entledigande skulle ske endast i sällsynta fall. Styrelsen inriktade sig nu på frågan om hur gottgörelse skulle kunna beredas de lärarinnor som redan entledigats. Denna fråga löstes sedermera av riksdagen genom beslut om statligt understöd åt sådana lärarinnor. Det visade sig emellertid att rationaliseringssträvandena i besparingssyfte medförde att åtskilliga lärarinnor entledigades och styrelsen måste åter påkalla uppmärksamheten för att detta förfaringsätt skulle upphöra.

I december 1936 beslöt styrelsen att i skrivelse till centralstyrelsen för SAF hemställa om åtgärder för att dessa lärarinnan skulle erhålla ordinarie anställning vilket också skedde. Enligt 1939 års riksdagsbeslut erhöll biträdande lärarinnor och lärarinnor vid mindre folkskolor ordinarie anställning efter samma grunder som övriga lärare i folkskolan. Efter ett mångårigt

arbete hade därmed denna fråga förts till en definitiv och lycklig lösning.

Fastän småskolläraryrinnornas rättsliga ställning i så måtto är tryggad att alla lärarinnor kan vinna ordinarie anställning på samma villkor som övriga lärare i folkskolan, uppstår dock många spörsmål av rättslig art och småskolläraryrinnorna behöver i stor utsträckning hjälp och råd. SSF har därför inrättat en rättshjälpsbyrå som varit i verksamhet fr.o.m. år 1942. Många småskolläraryrinnor har redan genom rättshjälpsbyrån erhållit värdefulla upplysningar, råd och hjälp. Jag tror tacksamheten häröver är stor ute i bygden.

Förutom vad som här omnämnts har ett stort antal frågor som rör undervisningen och skolarbetet utsänts till lokalföreningarna och där blivit föremål för ingående och utredande överläggningar. Bland dessa kan nämnas: undervisningsplanen, betygssättning i småskolan, barnantalet i klasserna, förberedande småskoleår, hjälpskolan, läsundervisningsfrågan, handarbete i småskolan, samarbete mellan hem och skola, hemuppgifter under de första skolåren, hälsovårdsfrågan, obligatorisk läkarundersökning vid barnens inskrivning i skolan. Alla dessa frågor har diskuterats av tusentals småskolläraryrinnor representerande såväl den ensliga landsbygden som tätbebyggda samhällen och stora städer. Hur grundligt har inte våra problem på det sättet blivit behandlade. De uttalanden och framställningar som gjorts har vi i många fall kunnat grunda på yttranden från alla dessa, som arbetat i de mest skiftande skolformer och där gjort sina erfarenheter, prövat svårigheterna, stått inför problemen i det dagliga arbetet och förstått bristerna och behovet av förbättringar och förändringar.

Det starka intresset för alla de spörsmål som rör småskolans barn, deras undervisning och ledning har också visat sig genom den mängd föredrag i pedagogiska och andra ämnen, som lokalföreningarna på skilda orter anordnat. Referaten från lokalföreningarnas möten under årens lopp ger en god föreställning om den omfattande verksamhet, som bedrivits inom SSF i syfte att stärka och stimulera arbetet i småskolan.

Fortbildningsfrågan har också tilldragit sig stort intresse inom föreningen. SSF:s första fortbildningskurs var i teckning.

SSF:s första fortbildningskurs var i teckning. Den hölls i Jönköping 1926. Ledare var teckningslärarinnan fru Andrea Lindberg, Stockholm. Kursen möjliggjordes därigenom att SAF beviljade ett anslag på 400 kr. Följande år anordnades en kurs i Eskilstuna i illustrationsteckning och till denna kurs sökte styrelsen statsanslag och erhöll ett belopp på 3 435 kr. Styrelsen fortsatte nu på den inslagna vägen och varje år utom 1940 - då det utrikespolitiska läget lade hinder i vägen - har en eller flera kurser anordnats. I psykologi och pedagogik har 13 kurser hållits på olika platser med doktor Siegvald som ledare, de två senaste har även upptagit teckningsundervisning på programmet. I samverkan med Föreningen för psykologisk -pedagogiska institutet har SSF anordnat två kurser i psykologi och hygien. Vid dessa medverkade flera framstående barnläkare och psykologer. Ledare för kurserna var dr Johan Wintzell.

År 1939 hölls en kurs i samhällskunskap i Stockholm. Förra året anordnades en kurs i Leksand i talteknik, röstvård och teckning, med de Bertil Kågén, musikdirektör Åke Nygren samt folkskollärare E. Bojs som föreläsare. Därjämte hölls en kurs i friluftsdagarnas användning i Brinkeboda, Mörsil. Ledare för kursen var gymnastikdirektör Tora Amylong. Till nästan alla dessa kurser har SSF erhållit anslag, statsanslag så länge sådant utgick och sedan från Sällskapet för folkundervisningens befrämjande samt från Stiftelsen Lars Hiertas Minne. Skriv- och Ritboksaktiebolaget har vid flera tillfällen tillhandahållit kursdeltagarna fri teckningsmateriel.

Innevarande år anordnar SSF inte mindre än 5 olika kurser. Småskollärarinnornas fortbildningsintresse har varit oerhört stort och till alla kurser har ett långt större antal anmälningar inkommit än det antal som kunnat antagas.

Genom SSF:s fortbildningskurser har småskolans lärarinnor tillförts värdefulla insikter, fått del av andras erfarenheter på vårt arbetsområde, fått se problemen i psykologisk belysning. Säkert har vi många gånger därvid fått ljus och vägledning i vårt arbete och stimulerats till nya försök och initiativ, fått kraft att med glädje och frimodighet på nytt gripa oss an med arbetet.

Föreningen har också sökt tillgodose fortbildningsintresset genom att anordna studieresor. Under åren 1932, 1933, 1934 och 1937 företogs sålunda studieresor till Österrike, England, Tyskland, Frankrike och Belgien. Skolor besöktes och den moderna pedagogiken studerades. Resorna som företogs under ledning av Hanna Eriksson, Södertälje, blev synnerligen uppskattade. Den politiska situationen i Europa har förhindrat vidare resor av denna art.

Frågan om böcker för fri läsning i småskolan upptogs på föreningens program år 1921. Vid ombudsmötet i Stockholm 1924 var den föremål för överläggning och utsändes sedan till lokalföreningarna, varefter styrelsen beslöt utge serien. De små läseböckerna för bredvidläsning under de första skolåren med seminarieläraren L.G. Sjöholm och Sveriges småskollärarinneförening som utgivare. Den första boken Jan och alla hans vänner av Elsa Beskow utkom hösten 1928. Serien omfattar nu 13 band. De små läseböckerna har fått plats i många klass- och skolbibliotek.

Jag vill också erinra om SSF:s barnpublikationer. Den första utkom 1925. Det var Pelles nya kläder av fru Elsa Beskow och den har sedan efterföljts av flera andra. Syftet med utgivandet av dessa böcker har varit att förmedla värdefulla publikationer till så billigt pris att våra småbarn kan köpa dem. Lokalföreningarna har i samarbete med styrelsen utfört ett storartat försäljningsarbete. Jag är viss om att SSF:s förmedling av värdefulla böcker till billigt pris haft sin pedagogiska betydelse, att det varit till gagn för undervisningen och att vi berett våra små skolbarn stor glädje, särskilt sådana barn, som aldrig skulle haft råd att köpa böckerna till bokhandelspris.

Tanken att upprätta vilohem väcktes första gången år 1922. Sedan lokalföreningarna behandlat frågan och uttalat sitt tillstyrkande, igångsattes en insamling. År 1932 hade föreningen omkring 60 000 kr i sin vilohemskassa och vid ombudsmötet i Trollhättan 1932 beslöt mötet inköpa fastigheten Nömmekull, Stensjön. Köpet verkställdes och pingstafton 1933 således för jämnt 10 år sedan invigdes detta hem. Det utvidgades ett år

senare genom inköp av en bredvid liggande villa kallad Sommarstugan. Det är en manifestation av vår styrka och förmåga och ett vackert uttryck för småskollärarinnornas vilja till sammanhållning och lust att bistå varandra. Detsamma kan sägas om Brinkeboda, hemmet i Norrland. Vi mottog detta vilohem som gåva av småskollärarinneförbundet 1938. Men det har kostat ofantligt mycket att utvidga och ombygga Brinkeboda för att få det vackert och ändamålsenligt. Ombyggnaden och restaureringen har kostat omkring 72 000 kr.

Föreningen står således nu som ägare till två vackra gedigna vilohem. Det har krävt ofantligt mycket arbete att bygga upp dem, mycken uppoffring och kärlek. Men det har också berett dem som deltagit i detta arbete mycken glädje. Vilken inställning enskilda medlemmar än har till våra vilohem vå ingen glömma syftet med deras tillkomst. De är ämnade att vara hem för hemlösa kamrater, en tillflykt för ensamma och betryckta, en viloplats för trötta och klens. Den ursprungliga tanken var att bereda sjuka och ekonomiskt svårt ställda kamrater en kostnadsfri eller billig vistelse vid hemmet. Detta mål har vi ännu inte nått. Vi har bara gjort en svag början genom att vissa medel fonderats och ränteavkastningen användes till friplats. Tyvärr kan det bara bli en månad årligen. Men vi hoppas, att medlen sk växa med åren och flera fonder i samma hjälpsyfte tillkomma.

Den förståelse för sina strävanden som föreningen under årens lopp tillvunnit sig har tagit sig uttryck i en del donationer. Jag ska inte uppta tiden med att redogöra för dessa fonder och donationer eller hur de förvaltas. Men det kanske kan vara av intresse att SSF som började med tomma händer nu efter 25 år äger fonder och donationer till ett sammanlagt belopp av kronor 53 599:82. Det mesta av avkastningen av dessa användes till hjälpverksamhet.

SSF kan således uppvisa en intensiv verksamhet och många skiftande uppgifter och syften under sin 25-åriga tillvaro. Föreningen kan framlägga bestämda och utomordentliga resultat av sina insatser. Men ofantligt mycket av detta arbete är av den

art att man inte kan visa direkt på resultatet. Arbetet har ännu inte burit sin frukt. Föreningsarbetet liknar i mycket odlarens arbete. Det tar lång tid innan det blir något nyttigt av det lilla fröet eller plantan. Likväl är det förutsättningen för frukt och skörd att marken förberetts, att fröet kommer i jorden. Föreningsarbete i den rätta andan är ett arbete som fostrar till tålamod och ödmjukhet, det är ett arbete för kommande släktled - för framtiden.

Mot framtiden bör vi också rikta våra blickar i dag, när vi firar 25-årsminnet av vår förenings grundande. Det som uträttats under gångna år må vi glädjas åt och vara tacksamma över. Men allt detta är ett arv som förpliktar. Det förpliktar till fortsatt arbete, till kamp och självupppoffring. Målet vi satt är högt och stort. Genom vår förening vill vi medverka till den svenska folkskolans framåtskridande, till gagn och välsignelse för Sveriges barn.

längre tid än 10 minuter.

4. Förslag till uttalande i någon fråga skall vara i skriftlig form framlämnat till ordföranden, innan beslut om diskussionens avslutande blivit fattat.